

İlkokul Öğrencilerinde Mükemmeliyetçi Öz-Sunum ve Problem Çözme Becerileri

Perfectionist Self Presentation and Problem-Solving Skills of Primary Students

Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK, Karabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü,
a.ozyurek@karabuk.edu.tr

Öğr. Gör. İsa ÖZKAN, Karabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü,
iozkan@karabuk.edu.tr

Öğr. Gör. Zuhâl BELGE, Karabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü,
zuhalbegde@karabuk.edu.tr

Öğr. Gör. N. Ferah YAVUZ, Karabük Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü,
n.f.yavuz@hotmail.com

Öz

Mükemmeliyetçi öz sunum, bireyin kendisini olduğundan farklı şekilde gösterme eğilimi olarak nitelendirilmektedir. Başarı, düzen ve disiplin gibi olumlu özelliklerle ilişkilendirilen mükemmeliyetçilik, depresyon ve düşük benlik saygısı gibi özelliklerle de ilişkilendirilebilmektedir. İlkokul öğrencilerinin mükemmeliyetçi öz-sunum ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışma, betimsel tarama modelindedir. Çalışma grubunu ilkokul 3. ve 4. sınıfa devam eden 185 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplamada Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği ve Problem Çözme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Veri analizinde normallik dağılımları dikkate alınarak Mann Whitney U-testi ve korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuç olarak; öğrencilerin mükemmeliyetçi öz-sunum ve problem çözme becerilerinin öğrencilerin yaşından etkilendiği, yaşı küçük olan öğrencilerin büyük olanlara göre yaptığı bir hatayı söylememe eğiliminin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşıyla birlikte problem çözme becerilerinin de arttığı belirlenmiştir. Öğrencilerin Mükemmeliyetçi Öz-Sunum ölçeği toplam puanları ile Problem Çözme Becerileri Ölçeği toplam puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur. Problem çözme becerilerinin artırılmasında, mükemmeliyetçi bir tutum yerine yaratıcılığın desteklenmesinin daha etkili olacağı vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mükemmeliyetçilik, mükemmeliyetçi öz-sunum, problem çözme

Abstract

Perfectionist self-presentation is characterized by a tendency of the individual to show itself in a different way. Perfectionism associated with positive characteristics such as success, order and discipline. It can also be associated with features such as depression and low self-esteem. In the study that was conducted with the descriptive survey model. This study examined to relationship between perfectionist self-presentation and problem-solving skills of primary students. The study group included 185 students attending 3rd and 4th grade primary school. The Perfectionist Self-Presentation Scale and the Problem-Solving Skills Scale were used to collect of data. Data

Makalenin Gönderilme Tarihi: 10.04.2019

Makalenin Kabul Tarihi: 16.09.2019

Makalenin Yayın Tarihi: 25.12.2019

analysis was conducted with Mann Whitney U-test and correlation analysis. As a result; it was determined that the students' perfectionist self-presentation and problem-solving skills were affected by the age. It was found that the tendency of younger students to fail to state an error they made was higher when compared to the older students and as the students got older, their problem-solving skills improved as well. A weak negative correlation was found between the Perfectionist Self-Presentation Scale and Problem-Solving Skills Scale scores. It was emphasized that increasing problemsolving skills would be more effective in supporting creativity rather than a perfectionist attitude.

Keywords: Perfectionism, perfectionist self-presentation, problem solving.

Giriş

Mükemmeliyetçi “mükemmel olmak için aşırı çaba gösteren kimse” şeklinde tanımlanırken, mükemmeliyetçilik mükemmel olmak hali olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2017). Mükemmeliyetçilik, kusursuz olmaya gayret sarf etmek, normalin üzerinde standartlara ulaşmak ya da mevcut standartları koruma çabası olarak ele alındığında, olumlu ve olumsuz özellikleri kapsayan bir yapı olduğu söylenebilir. Kişi içi ve kişiler arası olmak üzere iki farklı boyutta ele alınan mükemmeliyetçilik, bireyin mükemmel olmaya ilişkin gereksinimlerine veya başkalarının mükemmel olmasına yönelik beklentilerine ait algılarını kapsamaktadır (Hewitt ve Flett, 2002; Shafran, Egan ve Wade, 2017; Çarkıt ve Yalçın, 2018).

Mükemmeliyetçiliği tek boyut olarak ele alan araştırmacılar, bu durumu negatif kişilik özelliği şeklinde değerlendirmişler, aynı zamanda mükemmeliyetçi kişilerin kendilerine yüksek standartlar belirlediklerini ifade etmişlerdir (Sayışman 2018). Mükemmeliyetçiliği çok boyutlu olarak ele alan araştırmacılar Frost ve arkadaşları, mükemmeliyetçiliği aşırı eleştirel ve kendilik değerlendirmelerinde aşırı yüksek düzey standartlar oluşturma eğilimi olarak tanımlamışlar (Akt.: Kanlı, 2011) mükemmeliyetçiliği aile beklentileri, kişisel standartlar, düzen, aile aile standartları, hatalara aşırı ilgi, ailevi eleştiri ve davranışlardan şüphe olmak üzere farklı boyutlarda ele almışlardır. Hewitt ve meslektaşları ise mükemmeliyetçiliğimükemmeliyetçi öz-sunum ve kişisel özellik mükemmeliyetçiliği olmak üzere iki bileşenli olarak incelemişlerdir (Hamarta, 2009). Ayrıca, kişisel özellik mükemmeliyetçiliği ile mükemmeliyetçi öz-sunumun birbirinden farklı yapılar olduğunu belirtmişlerdir. Mükemmeliyetçi öz-sunum diğer insanlara mükemmel görünme gereksinimini, kişisel özellik mükemmeliyetçiliği ise mükemmel olma gereksinimini ifade etmektedir. Mükemmeliyetçi öz-sunum, mükemmeliyetçi öz yükseltme, hatanın gizlenmesi ve hatanın söylenmemesi olarak üç boyutta ele alınmaktadır. Bu boyutların aşırı düzeyde sergilenmesi, gerçek dışı benlik gelişimi nedeni olarak görülmektedir (Akt.: Uzunel, 2016; Akın ve Akın, 2012; Cenkseven Önder ve Kırdök, 2009).

Kuramsal açıdan bakıldığında Freud, mükemmeliyetçiliği üst benliğin kusursuz olma çabası olarak nitelendirmiştir. Adler, en iy olma ve üstünlüğe ulaşma girişimi, Horney ise mükemmeliyetçiliği güvensizlik yaşayan ireyin ideal benliğine ulaşmak için nörotik bir yaklaşım olarak ele almıştır (Akt.: Güngör, 2016). Mükemmeliyetçilik başarıya ulaşma, düzen, öz disiplin, örgütlenme, yaşam doyumu,

akademik başarı gibi olumlu özelliklerle de ilişkilendirilmiştir. Ayrıca mükemmeliyetçilik depresyon, anksiyete, intihar eğilimi, düşük benlik saygısı, anoreksiya, kendine zarar veren davranışlar, yorgunluk vb. ile de ilişkili görülmektedir. Yapılan çalışmalar, çocuk mükemmeliyetçiliği ile ve depresyon belirtileri, yeme bozuklukları ve intihar eğilimi arasında ilişki olduğunu doğrulamaktadır. Çocuk mükemmeliyetçiliği, ebeveyn mükemmeliyetçiliğiyle ilişkilendirilmektedir. Yetişkinleri ve çocukları etkileyen ve depresyon, anksiyete gibi psikolojik problemlerle ilişkili çok boyutlu bir yapı olan mükemmeliyetçiliğin gelişiminde, ebeveynler rol oynayabilmektedir (Cook, 2012).

Anne-baba veya diğer yetişkinlerin, çocuklardan yüksek düzeyde başarı beklentisiyle mükemmeliyetçi yaklaşımları, çocukta ciddi düzeyde yoğun kaygı oluşturarak başarısızlıkla sonuçlanabilir (Erdoğan, 2007). Yapılan çalışmalar aşırı baskıcı ve otoriter ebeveyn tutumunun çocukta hem depresif belirtiler hem de mükemmeliyetçilik duygusunu geliştirebileceğini göstermektedir (Akt.: Imprachim, 2016). Bu tarz tutumlar, çocukların mükemmeliyetçiliğinde önemli risk faktörleri olabilirken yaşa göre de çocukları farklı düzeylerde etkileyebilir (Cook, 2012). Hamarta (2007), çocuğa yönelik demokratik tutumlar arttıkça onların karşılaştıkları problemlere daha olumlu ve akılcı yaklaşıtlarını, problem çözme becerilerinin arttığını saptamıştır. Çocuğun çevresini oluşturan anne, baba, öğretmen veya diğer yetişkinler, sergiledikleri tutumlar ve sosyal ilişkileriyle rol model olmakta, onların davranış ve alışkanlıklarını şekillendirebilmektedirler (Bedge ve Özyürek, 2016). Imprachim (2016), çalışmasında bireylerin ilişkilerinde duyarsızlık ve tutarsızlığı, anne-baba ilişkilerinden uyumsuzluk ve otoriter tutumu, sınırsızlık ve şiddet, sosyo ekonomik sorunlar ve depresif belirtilerle dikkat, ebeveyn eleştiriselliği, davranışlardan şüphelenme, ebeveyn beklentisi ve sosyal olarak algılanan mükemmeliyetçiliğin aracı rollerinin olduğunu saptamıştır.

Çevresel ve bireysel sebepler neticesinde, bireyler mükemmeliyetçi öz sunum çabası içine girebilirler. Mükemmeliyetçi öz sunum, bireyin benliğini olduğundan farklı şekilde çevresinde gösterme durumu olarak nitelendirilebilir. Birey gerçek benliğini saklar, mevcut benliğini idealize eder, duygularını ve davranışlarını kontrol altında tutarak çevresindekilere mükemmeliyetçi olarak yansıtır (Ceylan, 2017). Bu durum ergenlik döneminde daha fazla görülürken daha erken yaşlarda konunun ele alınması, yetişkinlerin tutum ve davranışlarında ölçülü olması ve çocuktan beklentilerinin gerçekçi olması, gelecekte durumun olumsuz etkilerini azaltabilir. Güngör ve Buluş (2016), anne ve babaların mükemmeliyetçiliklerinin çocuklardaki kaygıyı yordayan bir özellik olduğunu belirlemişlerdir. Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinden sorumlu kişilerin çocuklara yönelik mükemmeliyetçi tutumları, onların da mükemmel olma çabasına girmesine, mükemmel olma endişesiyle problem çözme becerilerinin olumsuzlukla sonuçlanmasına neden olabilir.

Bireyin günlük hayatlarında karşılaştıkları pek çok durum, problem olarak tanımlanabilir. Bu durumda, bireyler problemleri deneyimlerinden yararlanarak çözmeye çalışırlar. Problem çözme becerileri erken yaşlardan itibaren edinilmesi gereken beceriler olarak ele alınmaktadır (Aydoğan, 2012). Çünkü problem çözme becerileri, doğuştan getirilmeyip öğrenme yoluyla kazanılan becerilerdendir (Kneeland, 2001).

Problem çözme becerileri, çevreye uyum sürecinde ve birey olmada en belirleyici özelliklerdendir. Çünkü birey, kendi gücüyle problemlerle baş etmek zorundadır. Problem çözme becerilerinin gelişmesinde olumlu benlik algısına sahip olma, yetişkin tutumları ve model alma etkilidir. Çocukların iyi birer problem çözücü olabilmelerinde, yetişkinlerin onların bağımsız davranışlarını desteklemeleri önemlidir (Begde ve Özyürek, 2016; Şahin, 2004).

Genel olarak, günlük yaşamdaki kişisel veya bilişsel beceri gerektiren problem çözme becerileri çeşitli faktörlerden etkilenebilmektedir. Bunlar bireyin probleme yaklaşımı, problem çözme tarzı, inançları ve tutumları, duygusal tepkileri ve deneyimleri olarak sıralanabilir. Problem çözümüne olumlu yaklaşan bireyler zorlukları etkili şekilde değerlendirir, kendini yeterli hisseder, çözüm için zaman ve çaba göstermek gerektiğinin, yaşanacak olumsuzlukların problem çözmenin bir parçası olduğunun farkındadırlar (Yaralı ve Özkan, 2016). Problem çözme becerilerini etkileyen faktörlerden biri de bireyin mükemmeliyetçi öz sunumu olabilir. Bazen birey, gerçek benliğinden uzaklaştığı için gerçek ve ideal benliği arasındaki farkın açılmasına neden olabilir. Kendini mükemmel göstermek isteyen birey, bu nedenle çevresindekilere yalan söylemek gibi olumsuz davranışlarda bulunabilmektedir (Ceylan, 2017). Mükemmeliyetçilik bazı araştırmacılar tarafından olumlu bir özellik olarak düşünülmekte, aynı zamanda sağlık sorunları oluşturabildiği de vurgulanmaktadır. Girişimcilikten alıkoyan bir durum olarak da nitelendirilen mükemmeliyetçiliğe sahip bireyler, hata yapmaktan kaçındıkları için hedeflerine ulaşmada zorlanmaktadırlar. Mükemmeliyetçilik sonucunda ortaya çıkabilecek olumsuzlukları önlemek için, çocuklara veya ergenlere her davranışın mükemmel olması gerektiğinin, başkalarının kendilerini sevmeleri için mükemmel olmak zorunda olmadıklarının anlatılması gerekir (Ruggeri, 2018).

Alan yazında mükemmeliyetçilikle ilgili çalışmaların ergenlik dönemi üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Ergenlerde mükemmeliyetçilik ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki (Verleijdonk, 2014), çocuk mükemmeliyetçiliği üzerine ebeveynlerin etkisi (Cook, 2012), ergenlerde mükemmeliyetçi öz sunumun benlik saygısıyla olan ilişkisi (Ceylan, 2017), üstün yetenekli öğrencilerde mükemmeliyetçilik (Kahraman ve Bulut Pedük, 2014), üstün zekalı ve normal ergenlerin mükemmeliyetçilik, depresyon ve kaygı düzeyleri (Kanlı, 2011) ve ölçek geliştirme/uyarlama çalışmalarına rastlanmıştır. Problem çözme becerileriyle ilgili olarak okul öncesi dönem çocuklarda problem çözme becerilerine yönelik çalışmalar yapıldığı görülmüştür (Aydoğan, 2012; Begde ve Özyürek, 2016; Yücesan ve Özyürek, 2017). Ergenlerin sosyal kaygılarının kişilerarası problem çözme ve mükemmeliyetçilik açısından incelediği çalışma Hamarta (2009) dışında çocuklarda mükemmeliyetçilik ve problem çözme becerilerinin karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Günümüz yaşam koşulları ve hareketli yaşam tarzı, çocukların belki de daha fazla düşünme, karar verme ve problem çözme durumlarıyla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Özellikle problem çözme becerilerinin öğrenilmesi, günlük yaşama uyum sağlama açısından erken yaşlardan itibaren ele alınması gereken bir konudur. Çocuklara karşılaştıkları problemlere çözüm bulma fırsatları sunmak, bilgi ve beceri edinmeleri yanında bu becerilerini kullanma yeteneklerini geliştirecektir. Bu şekilde çocuklar, bir birey

olarak kendilerini gerçekleştirme ve başkalarından bağımsız olarak problem çözme cesaretini edineceklerdir. Problem çözme becerilerini etkilediği öngörülen mükemmeliyetçi öz sunumun incelendiği bu çalışmada; ilkokul öğrencilerinin mükemmeliyetçi öz sunum ve problem çözme becerilerinin cinsiyet ve yaş değişkenlerinden etkilenip etkilenmediği, mükemmeliyetçi öz-sunumları ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmak bu çalışmanın alt amaçlarını oluşturmuştur.

Yöntem

Betimsel tarama modelinde tasarlanan çalışmada, Karabük İli genelinde 125'i resmi 60'ı özel okula devam eden ilkokul 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle kendilerine ulaşılabilen 185 öğrenci (97 kız, 88 erkek) oluşturmuştur.

Verilerin toplanmasında Hewitt tarafından geliştirilerek Akın ve Akın'ın (2012) Türkçeye uyarladığı Çocuk ve Ergen Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği ile Aydoğan ve arkadaşları (2012) tarafından geliştirilen Problem Çözme Becerileri Ölçeği (PCBÖ) 8-11 yaş formu kullanılmıştır. *Çocuk ve Ergen Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği*, çocuk ve ergenlerde görülen mükemmeliyetçi öz-sunumun alt boyutları ile ilişkili özellikleri ölçmeyi amaçlamaktadır. Toplam 18 madde ve Mükemmeliyetçi Öz-Yükseltme, Hatanın Gizlenmesi ve Hatanın Söylenmesi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. *PCBÖ*; çocukların günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri problemleri bilişsel olarak çözebilme becerilerini ölçmeyi amaçlayan 50 madde ve Problemi Fark Etme, Problemi Tanımlama, Problem Hakkında Soru Sorma, Problemin Nedenini Tahmin Etme, Problemin Çözümü İçin Bilgilerin Yeterliliğine Karar Verme, Problemin Öğelerini Tanımlama, Nesnelerin Bilinenden Farklı Kullanılması, Birtakım Eylemlerin Sonucunu Tahmin Etme, En Uygun Çözümü Bulma ve Birçok Olası Çözüm Arasından En Alışılmadık Çözümü Seçme alt boyutlarından oluşmaktadır. Alınan puanlar norm değerleriyle karşılaştırılarak yorumlanmakta; yüksek puanlar, hem alt boyutlarda hem de toplam olarak çocuğun problem becerisinin yüksek olduğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Her iki ölçek, araştırmacılar tarafından sınıf ortamında çocuklara verilmiş ve gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra cevaplarını form üzerinde işaretleyerek doldurmaları istenmiştir.

Verilerin analizi, bilgisayar ortamında yapılmıştır. Ölçek puanlarının normallik dağılımı incelendikten sonra verilerin analizinde Mann Whitney-U (MWU) testi ve Spearman Brown katsayısından yararlanılmıştır.

Bulgular

Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği puanlarının cinsiyete göre analiz sonuçları Tablo 1'de, yaşa göre analiz sonuçları ise Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre MWU Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	Z	p
Mükemmeliyetçi Öz-Yükseltme	Kız	97	27,01	7,55	-0,432
	Erkek	88	26,57	6,75	0,666

Hatanın Gizlenmesi	Kız	97	23,84	3,80	-1,179	0,238
	Erkek	88	23,14	3,76		
Hatanın Söylenmemesi	Kız	97	11,12	3,64	-1,203	0,229
	Erkek	88	10,38	3,54		
Toplam	Kız	97	61,97	11,81	-1,229	0,275
	Erkek	88	60,11	10,28		

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki fark anlamsızdır ($p>0,05$).

Tablo 2. Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre MWU Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	Ort.	Ss	Z	p
Mükemmeliyetçi Öz-Yükseltme	8-9 yaş	77	27,61	7,13	-1,333	0,183
	10-11 yaş	108	26,23	7,16		
Hatanın Gizlenmesi	8-9 yaş	77	23,62	3,78	-0,007	0,994
	10-11 yaş	108	23,43	3,81		
Hatanın Söylenmemesi	8-9 yaş	77	11,45	3,64	-2,339	0,019*
	10-11 yaş	108	10,28	3,51		
Toplam	8-9 yaş	77	62,68	10,84	1,656	0,133
	10-11 yaş	108	59,95	11,23		

* $p<0,05$

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği Hatanın Söylenmemesi alt boyut puanları yaşları arasındaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Sekiz-dokuz yaşındakilerin Hatanın Söylenmemesi alt boyut puanı (ort.=11,45), 10-11 yaşındakilerin puanından (ort.=10,28) daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3'te öğrencilerin PCBÖ puanlarının cinsiyet değişkenine göre ve Tablo 4'te yaş değişkenine göre Mann Whitney-U Testi sonuçları verilmiştir.

PCBÖ puanlarının cinsiyete göre analiz sonuçları Tablo 3'te, yaşa göre analiz sonuçları ise Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 3. PCBÖ Puanlarının Cinsiyete Göre MWU Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	Z	p
Problemi Fark Etme	Kız	97	92,89	0,72	-0,032	0,975
	Erkek	98	93,12	0,95		
Problemi Tanımlama	Kız	97	88,52	0,86	-1,425	0,154
	Erkek	98	97,94	0,544		
Problem Hakkında Soru Sorma	Kız	97	92,23	0,55	-0,262	0,793
	Erkek	98	93,85	0,73		
Problemin Nedenini Tahmin Etme	Kız	97	86,68	0,75	-1,904	0,057
	Erkek	98	99,97	0,69		
Problemin Çözümü Hakkında Bilgilerin Yeterliğine Karar Verme	Kız	97	96,30	1,71	-0,906	0,365
	Erkek	98	89,36	1,60		
Problemin Öğelerini Tanımlama	Kız	97	96,18	0,60	-1,052	0,292
	Erkek	98	89,50	0,59		
Nesnelerin Bilinenden Farklı Kullanımı	Kız	97	93,92	0,99	-0,257	0,797
	Erkek	98	91,99	0,96		
Birtakım Eylemlerin Sonucunu Tahmin Etme	Kız	97	92,56	0,56	-0,180	0,857
	Erkek	98	93,49	0,37		
En Uygun Çözümü Bulma	Kız	97	95,59	0,81	-0,750	0,453
	Erkek	98	90,15	1,22		
Birçok Olası Çözüm Arasından En Alışılmadık	Kız	97	92,99	1,19	-0,003	0,998

Çözümü Seçme	Erkek	98	93,01	1,95		
	Kız	97	95,05	3,97		
Toplam	Erkek	98	90,74	4,07	-0,550	0,582

Tablo 3 incelendiğinde, öğrencilerin PÇBÖ puanları ile cinsiyet değişkeni arasındaki fark anlamsızdır ($p>0,05$).

Tablo 4. PÇBÖ Puanlarının Yaşa Göre MWU Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	Ort.	Ss	Z	p
Problemi Fark Etme	8-9 yaş	77	95,83	0,75	-0,667	0,505
	10-11 yaş	108	90,98	0,90		
Problemi Tanımlama	8-9 yaş	77	82,51	0,57	-2,681	0,007*
	10-11 yaş	108	100,4	0,82		
Problem Hakkında Soru Sorma	8-9 yaş	77	83,19	0,78	-2,696	0,007*
	10-11 yaş	108	100,0	0,48		
Problemin Nedenini Tahmin Etme	8-9 yaş	77	87,95	0,72	-1,223	0,221
	10-11 yaş	108	96,90	0,72		
Problemin Çözümü Hakkında Bilgilerin Yeterliğine Karar Verme	8-9 yaş	77	100,3	0,64	-1,630	0,103
	10-11 yaş	108	87,73	0,56		
Problemin Öğelerini Tanımlama	8-9 yaş	77	87,66	0,64	-1,424	0,154
	10-11 yaş	108	96,81	0,56		
Nesnelerin Bilinenden Farklı Kullanımı	8-9 yaş	77	90,44	0,93	-0,576	0,565
	10-11 yaş	108	94,82	1,00		
Birtakım Eylemlerin Sonucunu Tahmin Etme	8-9 yaş	77	92,05	0,52	-0,312	0,755
	10-11 yaş	108	93,68	0,45		
En Uygun Çözümü Bulma	8-9 yaş	77	88,27	0,89	-1,103	0,270
	10-11 yaş	108	96,37	1,10		
Birçok Olası Çözüm Arasından En Alışılmadık Çözümü Seçme	8-9 yaş	77	82,48	1,22	-2,333	0,020*
	10-11 yaş	108	100,5	1,79		
Toplam	8-9 yaş	77	80,93	3,27	-2,604	0,009*
	10-11 yaş	108	101,6	4,52		

* $p<0,05$

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin PÇBÖ Problemi Tanıma, Problem Hakkında Soru Sorma, Birçok Olası Çözüm Arasından En Alışılmadık Çözümü Seçme alt boyutları ve toplam puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Sekiz-dokuz yaşındakilerin puanları, 10-11 yaşındaki öğrencilerin puanlarından anlamlı ölçüde daha düşüktür.

Tablo 5'te öğrencilerin Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği ve Problem Çözme Ölçeği puanları arasındaki korelasyon analizi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 5. Öğrencilerin Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği ve PÇBÖ Puanları Korelasyon Analizi Sonuçları

	N	r	p
Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Toplam	185	-0,753	-0,023
PÇBÖ Toplam			

Tablo 5'e göre, çalışmaya katılan öğrencilerin Mükemmeliyetçi Öz-Sunum Ölçeği toplam puanları ile PÇBÖ toplam puanları arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki vardır ($r=-0,753$). Öğrencilerin mükemmeliyetçi öz-sunum düzeylerine bağlı olarak problem çözme becerileri de artmakta veya azalmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışmada, öğrencilerin mükemmeliyetçi öz-sunum ve problem çözme becerilerinin cinsiyetlerinden etkilenmediği, fakat yaş değişkeninden etkilendiği belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşı büyüdükçe problem çözme becerilerinin daha iyi olduğu, yaşı küçük olanların daha büyük olanlara göre yaptığı bir hatayı söylememe eğilimlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Saya'nın (2006), lise öğrencileriyle Yılmaz Bingöl'ün (2018) ise ergenlerle yaptıkları çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiş, cinsiyet değişkeninin mükemmeliyetçi öz-sunum üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı saptanmıştır.

Bu bulguların çalışma bulgularıyla benzer olduğu söylenebilir. Bu bulgudan farklı olarak Kahraman ve Bulut Pedük (2014), ortaokula devam eden üstün yetenekli öğrencilerle yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin daha yüksek olduğunu, yaş büyüdükçe olumsuz mükemmeliyetçiliğin arttığını belirlemişlerdir. Çalışmanın daha büyük yaş grubunda ve üstün yetenekli öğrencilerle yapılmış olması, bu farklılığın nedeni olarak düşünülebilir.

Çalışmada, öğrencilerin mükemmeliyetçi öz-sunumları ile problem çözme becerileri arasında zayıf yönlü de olsa negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu durum, öğrencilerin mükemmeliyetçi öz sunumları arttıkça problem çözme becerilerinin azaldığını ortaya koymuştur. Mükemmeliyetçi öz sunumun yüksek olmasının bireyleri olumsuz yönde etkilediğine ilişkin alan yazında yer alan bilgilerin bu bulguyu desteklediği söylenebilir. Erol Öngen (2009), lise öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmasında, standartlar yüksek olduğunda düşmanlığın negatif, sözel saldırganlığın ise pozitif yordayıcısı olduğunu saptamıştır. Aynı şekilde Hamarta (2009), problem çözme ve mükemmeliyetçiliğin ergenlerle olumsuz değerlendirilme korkusunun ve sosyal kaygının önemli yordayıcısı olduğunu belirlemiştir. Ceylan (2017), ergenlerle yaptığı çalışmada mükemmeliyetçi benlik sunumu ile ergenlerin özgüvenleri arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu saptamıştır. Mükemmeliyetçi öz-sunum düzeyi yüksekliğinde, farklı olumsuz durumlara neden olmasının çalışma bulgularını desteklediği söylenebilir.

Mükemmeliyetçi olarak nitelendirilen bireylerde belirli düşünce kalıplarının yer ettiği, bu kişilerde “ya hep ya hiç” tarzında düşünme tarzında algı bozuklukları görülebildiği ileri sürülmektedir. Mükemmeliyetçi kişilerdeki bu düşünce tarzı, sosyal kaygıya neden olabilmekte veya başkalarının kendilerini olumsuz değerlendirebileceği hissine kapılabilmektedirler (Hamarta, 2009). Bu kaygı problem çözme becerilerini de olumsuz yönde etkileyebilir. Çünkü problem çözmede esnek düşünme, olaylara farklı açılardan ve alışılmadık dışında bakabilme, olaylar arasında farklı ilişkiler kurabilme gibi becerilere gereksinim vardır. Bu aşamada, özellikle ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının etkisi görülebilmekte, bu tutumlar çocukta ya olumlu ya da saldırganlık gibi bazı olumsuz bazı davranışlara sebep olabilmektedir (Attili, Vermigli ve Roazzi, 2011).

Bazı araştırmacılar, olumlu zihinsel sağlık için yüksek kişisel standartlara sahip olmak gerektiğine inanmaktadırlar. Normal mükemmeliyetçilik, belirlenen gerçekçi hedeflere ulaşıldığında tatmin duygularının oluşmasına izin vermektedir. Fakat nevrotikmükemmeliyetçilik, gerçekçi olmayan yüksek

standartlar ve kabul edilememeyi kapsar, başarısızlık korkusuyla davranılır ve olumsuz duygulara yol açabilir (Akt. Erol Öngen, 2009). Sonuç olarak, çalışma grubunu oluşturan ilkokul üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin mükemmeliyetçi öz-sunumları arttıkça problem çözme becerilerinin olumsuz etkilendiği ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda ve alan yazın bilgileri ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Çocukların erken yaşlardan itibaren problem çözme becerilerinin geliştirilmesi ve artırılmasında yetişkin bireylerin mükemmeliyetçi bir yaklaşımdan çok sevgi ve saygıya dayalı, demokratik ve hoşgörülü tutum sergilemeleri önerilebilir.
- Çocukların yaptıkları işlerde mükemmel olmasına zorlamak veya aşırı titiz davranmak yerine farklı düşünmeye yönelik teşvik edilmesi, yaratıcı düşüncelerini destekleyecek etkinlikler planlanıp uygulanması önerilebilir.
- Çocuklarla yapılan görüşmelerde, mükemmel olmak yerine sorumluluğunu yerine getirme konusunda yeterli çabayı sarf etmesinin önemli olduğu, bir başkası tarafından beğenilmek için mutlaka mükemmel olmak gerekmediğinin vurgulanması gerekmektedir.
- Benzeri çalışmalar planlanırken farklı yaş grupları ve farklı değişkenler ele alınabilir. Bu çalışmada yalnızca çocuklardan elde edilen veriler değerlendirilmiştir, benzer bir çalışmada anne-baba veya öğretmenlerden veriler toplanabilir.

Kaynakça

- Akın, A. & Akın, U. (2012). Turkish version of the perfectionistic self-presentation in children and adolescent scale. *The International Counseling and Education Conference 2012 (ICEC 2012)*. May, 3-5, İstanbul, Turkey.
- Attili, G. Vermigli, P. & Roazzi, A. (2011). Rearing styles, parents' attachment mental state, and children's social abilities: the link to peer acceptance, *Child Development Research*. [Retrieved: <http://www.hindawi.com/journals/cdr/2011/267186/>, Haziran 10, 2014].
- Aydoğan, Y. (2012). *Problem Çözme ve Problem Becerilerinin Desteklenmesi*. (Ed. E. Ömeroğlu), 2. baskı, Ankara: Kök.
- Aydoğan, Y., Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş. & Özyürek, A. (2012). *Problem Çözme Becerileri Ölçeği Rehber Kitap*. Ankara: Koza.
- Begde, Z. & Özyürek, A. (2016). Öğretmen ve anne-baba tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 5 (1), 204-232.
- Cenkseven Önder, F. & Kırdök, O. (2009). Ön ergenlerin olumlu-olumsuz mükemmeliyetçilik düzeylerinin anne-çocuk ilişkisini algılamaları açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 263-274.
- Ceylan, A. (2017). *Ergenlerde Mükemmeliyetçi Benlik Sunumunun Öz güven ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Cook, L. C. (2012). *The Influence of Parents Factors on Child Perfectionism: A Cross-Sectional Study*. Phd Thesis. Las Vegas: University of Nevada.
- Çarkıt, E. & Yalçın, S. B. (2018). Üniversite öğrencilerinin düşünce hataları ve duyguları ifade etmelerinin mükemmeliyetçilik tutumlarını yordaması. *Sakarya University Journal of Education*. 8 (1), 195-210.
- Erdoğan, M. (2007). Ana-baba tutumları ve öğretmen davranışları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler. *SAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14, 33-46.
- Erol Öngen, D. (2009). The relationship between perfection is mandag resion among adolescents. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 1, 1073-1077.
- Güngör, H. & Buluş, M. (2017). Ebeveyn mükemmeliyetçiliğinin 5-6 yaş okul öncesi çocuklarının algılanan kaygı düzeyini öngörmedeki rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 147-159.
- Hamarta, E. (2009). Ergenlerin sosyal kaygılarının kişilerarası problem çözme ve mükemmeliyetçilik açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*. 8 (3), 729-740.
- Hewitt, P. L. & Flett, G. L. (2002). Perfectionism, stress, and coping in maladjustment. In G. L. Flett & P. L. Hewitt (Eds.), *Perfectionism: Theory, Research And Treatment* (pp. 253-285). Washington DC: APA.
- Imprachim, C. (2016). *Üniversite Öğrencilerinin Gençlik Döneminde Yaşadıkları Aile Sorunları ile Depresif Belirtiler Arasındaki İlişkide Mükemmeliyetçiliğin Aracı Rolünün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kahraman, S. & Bulut Pedük, Ş. (2014). 6, 7, ve 8.sınıf üstün yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin belirlenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (2), 17-150.
- Kanlı, E. (2011). Üstün zekalı ve normal ergenlerin mükemmeliyetçilik, depresyon ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33, 103-121.
- Kneeland, S. (2001). *Problem çözme*. (Çev.: N. Kalaycı). Ankara: Gazi.
- Ruggeri, A. (2018). Mükemmeliyetçiliğin tehlikeli yanları. *BBC*. Erişim: <https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-43160394>, 08.08.2018.
- Saya, P. (2006). *The Relationship Between Attachment Styles and Perfectionism in High School Students*. A Thesis to The Graduate School of Social Sciences of METU.
- Sayışman, S. (2016). *Ergenlerin Mükemmeliyetçilik Düzeyleri ile Özgüvenleri Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Shafran, R. Egan, S. & Wade T. (2017). *Mükemmeliyetçilik*. İstanbul: Kuraldışı.
- Şahin, Ç. (2004). Problem çözme becerisinin temel felsefesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10, 160-171.
- TDK. (2017). *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*. <http://tdk.gov.tr>. Erişim Tarihi:26.07.2018
- Uzunel, A. (2016). *Lise öğrencilerinin anne-baba tutumları ile mükemmeliyetçi öz-sunum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Verleijdonk, M. (2014). *Examining the Association Between Adolescents' perfectionism and Satisfaction with Life: Loneliness as A Moderator*. Bachelor Thesis Psychology and Health, Tilburg University.

Yaralı, K. T. & Özkan, H. K. (2016). Çocukların (60-72 aylık) sosyal problem çözme becerileri ile sosyal yetkinlik davranış durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2, 345-361.

Yılmaz Bingöl, T. (2018). Ergenlerin öz yeterlik ve mükemmeliyetçi öz-sunum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*. 2 (4), 223-232.

Yücesan, Y. & Özyürek, A. (2017). Montessori eğitimi alan ve almayan okul öncesi dönem çocukların problem davranışlarının İncelenmesi. *Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 8 (2), 215-226.